

Vedlegg 8

Samling av høringsuttalelser

Vår saksbehandler
Kjersti Gran, tlf.

Dokumentdato
11.07.2022
Deres dato

Vår referanse
2022/31 GRKJ
Deres referanse
18/49 - 25

RÅDE KOMMUNE
Att.Kristine Skjæggestad Bergseng
Skråtorpveien 2A
1640 RÅDE

Automatisk tilbakemelding - Utsatt høringsfrist - Forslag til kommunedelplan for kulturminner i Råde kommune fremlegges for høring og offentlig ettersyn

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) viser til plansaken som dere har sendt på høring. DSB har dessverre ikke kapasitet til å gå inn i alle mottatte plansaker og sender derfor automatisk ut dette generelle svaret på slike saker.

Det er Statsforvalteren som skal følge opp at hensynet til samfunnssikkerhet er ivaretatt i plansaker. Statsforvalteren har også et ansvar for samordning av statlige innsigelser til kommunale planer.

DSB har innsigelseskompetanse etter plan- og bygningsloven i plansaker som berører følgende områder:

- Virksomheter som håndterer farlige stoffer herunder storulykkevirksomheter
- Transport av farlig gods
- Brannsikkerhet herunder tunneller og underjordiske anlegg
- Tilfluktsrom (sivilforsvarsdistriktene)

Siden Statsforvalteren har et overordnet ansvar for å følge opp samfunnssikkerhet i planer, vil også disse områdene kunne inngå som en del av Statsforvalterens oppfølging. DSB samarbeider med Statsforvalteren og vil gi faglig innspill til Statsforvalteren dersom det er nødvendig.

Hvis det likevel er behov for direkte involvering av DSB i plansaken, bes det om at høringen sendes inn til DSB på nytt med tydelig angivelse av hvilket forhold det bes om DSBs uttalelse til.

Dersom plansaken gjelder areal knyttet til etablert storulykkevirksomhet eller areal hvor det planlegges etablering av anlegg som sikkert eller muligens vil bli storulykkeanlegg, bes det også om at høringen sendes DSB på nytt. Det må fremgå av oversendelsen at saken gjelder plansak knyttet til anlegg omfattet av storulykeforskriften.

Vi viser for øvrig til www.dsb.no for DSBs veileder om samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging og veileder om sikkerheten rundt storulykkevirksomheter.

Med hilsen
for Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Helle G Nielsen
seksjonssjef

Kjersti Gran
konsulent

Dokumentet er godkjent elektronisk og sendes derfor uten underskrift.

Postadresse
Direktoratet for
samfunnssikkerhet og beredskap

Besøksadresse
Rambergveien 9, 3115 Tønsberg

Telefon
33 41 25 00

Telefaks
33 31 06 60

Organisasjonsnummer
974 760 983

Postboks 2014
3103 Tønsberg

E-post
postmottak@dsb.no

Internett
www.dsb.no

Direktoratet for mineralforvaltning
med Bergmesteren for Svalbard

Råde kommune
Skråtorpveien 2a
1640 RÅDE

Dato: 27.07.2022
Vår ref: 19/00296-4
Deres ref: 18/49 - 23// RAKRSK

Uttalelse til høring og offentlig ettersyn av kommunedelplan for kulturminner i Råde kommune

POST- OG BESØKSADRESSE

Ladebekken 50
7066 Trondheim

TELEFON + 47 73 90 46 00

E-POST post@dirmin.no

WEB www.dirmin.no

GIRO 7694.05.05883

SWIFT DNBANOKK

IBAN NO5376940505883

ORG.NR. NO 974 760 282

SVALBARDKONTOR

TELEFON +47 79 02 12 92

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) viser til ovennevnte sak, datert 16. juni 2022.

DMF er statens sentrale fagmyndighet ved forvaltning og utnytting av mineralske ressurser, og skal bidra til størst mulig samlet verdiskaping basert på en forsvarlig og bærekraftig utvinning og bearbeiding av mineraler. Vi forvalter lov om erverv og utvinning av mineralske ressurser (mineralloven), og har i tillegg et særlig ansvar for at mineralressurser blir ivaretatt i saker etter plan- og bygningsloven.

Om planen

Formålet med planen er å styrke kommunens kunnskapsgrunnlag om kulturminner og sikre en effektiv, langsiktig og forutsigbar forvaltning av kulturminner i Råde. Planen skal fungere som et styringsverktøy i planlegging og saksbehandling som berører kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap.

Uttalelse fra DMF

DMF ga uttalelse til varsel om oppstart av planen 14.03.2019, der vi oppfordret til å vurdere om feltspattgruvene skal tas med som objekter i planen. DMF ser at kommunen har flere registrerte gruveåpninger i kommunen, men det kommer ikke tydelig frem av planen hvilke typer gruver dette er. DMF oppfordrer til at sikkerhet rundt disse gruveåpningene vurderes i det videre arbeidet med kommunedelplanen. DMF har ingen ytterligere merknader til høring av kommunedelplan for kulturminner i Råde kommune.

For nærmere informasjon om mineralloven med tilhørende forskrifter, se hjemmesiden vår på www.dirmin.no. Her finner du også vår digitale kartløsning, som er et nyttig verktøy for oppdatert informasjon om mineraluttak, bergrettigheter m.m., supplert med relevante kartdata fra andre etater.

Vennlig hilsen

Marte Kristoffersen
seksjonssjef

Kristine Stenvik
rådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.
Saksbehandler: Kristine Stenvik

Mottakere:

Råde kommune

Skråtorpveien 2a

1640 RÅDE

Råde kommune
Skråtorpveien 2a

1640 Råde

Vår ref.: 446905/2022 - 2022/41508
Deres ref.: Forslag til kommunedelplan for kulturminner i Råde kommune
Dato: 09.09.2022

Uttalelse til Råde kommune - Kommunedelplan for kulturminner - Råde kommune

Bakgrunn

Viken fylkeskommune viser til brev fra Råde kommune datert 16. juni 2022. Formannskapet vedtok (sak 032/22) at forslag til kommunedelplan for kulturminner i Råde kommune 2022-2037 legges ut til høring og offentlig ettersyn.

Den opprinnelige høringsfristen var 16. august, Viken fylkeskommune sendte foreløpig svar 27. juni hvor vi ba om utsatt høringsfrist til 16. september på grunn av ferieavvikling. Dette ble bekreftet 7. juli 2022. Ny høringsfrist er 16. september 2022.

Planprogram og varsel om oppstart av planarbeidet ble sendt på høring den 1. februar 2019. Fagmyndighet for kulturminnevern, den gang Østfold fylkeskommune, kom i brev datert 29. mars 2019 med en omfattende uttalelse til planprogrammet og planarbeidet.

Fagmyndighet for kulturminnevern i Viken fylkeskommune kom i fjor med en lengre uttalelse til kommuneplanens arealdel for Råde, brev av 22.11.2021. Vi har nylig også uttalt oss til offentlig ettersyn for sentrumsplan for Karlshus i brev av 14. juni 2022.

Vår uttalelse bygger på disse tidligere uttalelsene, samt på en gjennomgang av forelagte planforslag.

Fylkeskommunens rolle

Fylkeskommunen skal bidra til og sørge for at nasjonale og regionale føringer blir fulgt opp i alt planarbeid. Vi skal vurdere planarbeidet som regional planmyndighet, forvalter av fylkesvei, fagmyndighet for kulturminnevern, forvalter av miljøvern hensyn og utøvende myndighet etter vannforskriften.

Fylkesplanen for Østfold ligger til grunn for vår uttalelse, og fylkesplanen sammen med andre regionale planer ligger på vår hjemmeside under [Regionale planer - Viken fylkeskommune](#).

Med bakgrunn i lov om kulturminner, naturmangfoldloven, vegloven og plan- og bygningsloven, herunder fylkesplanen og rikspolitiske retningslinjer, gir Viken fylkeskommune følgende uttalelse:

PLAN Avdeling for kommunale planer

Postadresse: Postboks 220, 1702 SARPSBORG
Besøksadresse: Galleri Oslo Schweigaards gate 4, 0185 OSLO
Telefon: 32 30 00 00

E-post: post@viken.no
Internett: www.viken.no
Org.nr.: 921693230

Kommunens kulturminnepolitikk kan nedfelles i kommuneplanens samfunnsdel med et eget kapittel med mål og strategier, og kan knyttes til samfunnsdelens arealstrategi og kobles opp mot andre mål innenfor for eksempel reiseliv, næringsutvikling, folkehelse og friluftsliv.

Kommuneplanens samfunnsdel skal ha en handlingsdel med tiltak for å gjennomføre samfunnsdelen for de nærmeste fire år eller mer (jf. plan- og bygningsloven § 11-1). Handlingsdelen skal oppdateres årlig i forbindelse med kommunens økonomiplan. I tillegg til alle fredete kulturminner bør de øvrige kulturminnene som kommunen prioriterer avsattes med hensynssoner i arealdelen. Kommunen kan lage generelle bestemmelser til de prioriterte kulturminnene som ivaretar kulturminneinteressene.

KDP – skal utarbeides etter plan- og bygningslovens regler

Gjennom arbeidet med planen velger kommunen ut verneverdige kulturminner og kulturmiljøer, samt prioritere virkemidler og tiltak for disse. En kulturminneplan kan også vedtas som en temaplan uten å følge alle saksbehandlingsreglene i plan- og bygningsloven, for eksempel kravet til planprogram. Medvirkning og politisk forankring er like viktig om det er en kommunedelplan eller en temaplan.

I KDP for kulturminner vises det til at det har vært invitert til medvirkning i kommunens nye bygdelab (åpent plankontor). Her ble det gitt mulighet til å komme med innspill til kulturminneplanen. På side 36 står det at kulturminneplanen er starten på et viktig arbeid med forvaltning og formidling av kommunens kulturminner.

Planen skal gi rammer og retningslinjer for bevaring av kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap slik at Råde også i fremtiden kan oppleves med historisk dybde. KDP skal videre brukes som et grunnlagsdokument ved utarbeidelse av ulike planer, i tillegg til byggesaksbehandling for enkeltbygg.

Jf. plan og bygningsloven skal det utarbeides en handlingsdel knyttet til kulturminneplanen. Den skal vise strategier og tiltak som skal til for å nå målene. Siden handlingsplanen nå mangler ved offentlig ettersyn mener vi at KDP kulturminne bør sendes ut på 2. gangs offentlig ettersyn, *med* en handlingsdel.

Rådes første kulturminneplan

Foreslåtte kommunedelplan for kulturminner i Råde er kommunens første kulturminneplan. Vi vil berømme kommunen for å ha satt i gang dette viktige arbeidet.

Råde kommune har en rik kulturarv. Større omstillings- og utbyggingsprosesser i Råde, fører til et stort press på kommunens kulturminner. Det er derfor svært viktig at dette blir en plan som gir gode føringer for vern, bruk, tilrettelegging og formidling av kommunens sårbare kulturminneverdier. Råde har en rik kulturarv, våre kulturminner er viktig for vår identitet, kulturminner og kulturhistoriske miljøer er faktorer som gjør et sted eller by interessant. Å ta vare på særpreget og utvikle det videre i respekt for verdiene de representerer er viktig for å kunne bevare og styrke stedlig identitet.

Planen skal gjelde fram til 2037, en periode på 15 år. Vi har erfaring med at dette kan være litt lang varighet for en førstegangsplan. Derfor anbefaler vi at man vurderer behovet for rullering av planen ved neste planstrategi.

En kulturminneplan er kommunens egen oversikt over verneverdige kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap. Planen skal gi kunnskap om fortiden, og avklarer hvilke kulturminner som ønskes bevart for framtiden. Siden alle kulturminner av nasjonal og regional verdi er lokalisert til en kommune, berører arbeidet med en kulturminneplan også kulturminner utover det lokale nivået.

Riksantikvaren har utarbeidet en veileder for *Kulturminner i kommunen – kulturminneplan*. Her står det at en kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer må ha en målsetting for arbeidet med kommunens kulturminner.

De viktigste elementene som bør være med i planen er:

- Beskrivelse av og kart over de viktigste kulturminnene i kommunen.
- Forslag til forvaltning og skjøtsel av disse kulturminnene.
- Plan for hvordan hensynet til kulturminnene skal innlemmes i øvrig kommunal planlegging og virksomhet.

En kommunedelplan for kulturminner skal også ha en egen handlingsdel jf. pbl. § 11.1. Videre forutsetter bestemmelsen en årlig rullering og eventuell revisjon i sammenheng med den årlige rulleringen av handlingsprogrammet og arbeidet med økonomiplan.

Kulturminnefaglige innspill

Generelle kommentarer til planen

Kommunedelplan for kulturminner i Råde omfatter i hovedsak nyere tids kulturminner (etter 1537).

Planen skal ikke gi en fullstendig oversikt over kulturminner i Råde, men det er gjort et utvalg av kulturminner innenfor tema kommunen mener har hatt stor betydning for kommunens historiske utvikling. Foreslåtte plan har en strukturert oppbygging og er inndelt i 6 hoveddeler: Innledning, Rådes historie, Kulturlandskapet, Kulturminner i nyere tid, Oppfølging av planen og Oppslagsdel med vedlegg.

Innledningsvis står det at formålet med planen er å styrke kommunens kunnskapsgrunnlag om kulturminner, og sikre en effektiv, langsiktig, og forutsigbar forvaltning av kulturminner i Råde. Med utgangspunkt i en beskrivelse av utfordringer og overordnede føringer, er det formulert 3 mål for forvaltningen av kulturminner i kommunen:

- I Råde er kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap kartlagt og synliggjort.

- I Råde har vi en bærekraftig forvaltning av kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap slik at fremtidens generasjoner opplever Råde med historisk dybde og tydelig identitet.
- I Råde kjenner vi vår historie og har økt bevissthet om kulturminnene, kulturmiljøene og kulturlandskapet.

Planforslaget svarer delvis ut kulepunkt 1. Planen gir en god generell beskrivelse av viktige kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap i Råde kommune. Innenfor de fleste tema er det valgt ut enkeltkulturminner/miljøer som kommunen mener det er spesielt viktige å verne. Innledningsvis står det at oversikten ikke er komplett, hverken når det gjelder tema, eller i utvalg av objekter. Derimot kommer det ikke frem hvordan det er jobbet med å velge ut de ulike objektene, og hvilke kriterier som er satt for utvelgelsen. Videre savner vi en bedre kartfesting av de utvalgte objektene/miljøene.

Planforslaget svarer i liten grad ut kulepunkt 2 om hvordan målet om en bærekraftig forvaltning og bevaring av Råde kommunes kulturhistoriske identitet skal nåes. Under bakgrunn og planer s. 7 vises det til den pågående rulleringen av kommuneplanens arealdel for Råde (2021-2037). Her vil det bli en oppdatering av bestemmelser som legger føringer for kommunens kulturminner. Dette er bra, men vi mener det burde vært en bedre samkjøring mellom disse planene. Vi har kommet med flere innspill til arealplanen, som vil være nyttige i arbeidet med kommunedelplanen for kulturminner.

Planforslaget svarer ikke ut kulepunkt 3 om hvordan man skal nå målet om å øke bevisstheten om kulturminnekvallitetene i kommunen.

Kommunedelplan for kulturminner i Råde er lagt ut til offentlig ettersyn uten en handlingsdel. Vi mener arbeidet med handlingsdelen ville ha klargjort og svart ut flere av manglene vi har påpekt over.

På bakgrunn av det ovenforstående vil vi sterkt anbefale Råde kommune om å oppdatere og inkludere en handlingsdel i planarbeidet, og deretter sende kommunedelplan for Kulturminner i Råde 2022 - 2037 ut på 2. gangs offentlig ettersyn.

I det videre vil vi kommentere planen kapittel for kapittel.

1. Innledning

Innledningsvis gir planen en fin innføring i hva kulturminner er og formålet med planen. Her står det også om forholdet til øvrig planverk i kommunen, samt planer og føringer fra andre myndigheter. Planen har en god gjennomgang av utfordringer, men vi savner et kapittel som utdyper hva som ligger i bærekraftig kulturminneforvaltning. I innspill til sentrumsplan for Karlshus sier vi:

«I den siste tiden har klima og bærekraft blitt viktige tema å vurdere også i kulturminnevernperspektiv. I Riksantikvarens klimastrategi for kulturmiljøforvaltning er det et uttalt mål at bygninger bevares og brukes, slik at klimagassutslipp reduseres og kulturmiljø ivaretas.

(...) Fortsatt bruk av eksisterende bygninger heller enn å rive og bygge nytt, spiller en viktig rolle i effektiv ressursutnyttelse og reduksjon av klimagassutslipp fra produksjon. Kulturmiljø, som bygninger, er viktig for å skape levbare byer og steder, bygger opp under et steds identitet, og bidrar til historisk tidsdybde, jf. FNs bærekraftsmål § 11, 12 og 13 om bærekraftige byer og lokalsamfunn, ansvarlig forbruk og produksjon, stoppe klimaendringene.»

Innledningen inkluderer også et underkapittel 1.5 om Kulturminnevern. Kapittelet gir en grei oversikt over ansvarsfordeling, forvaltning og lovverk. Her vil vi vise til en litt mer omfattende variant i Hvaler kommunes kommunedelplan for kulturminner s. 22 og 23. Der er det flere nyttige tips til oppsett og tema som med fordel kan inkluderes i Rådes plan. Under avsnittet om Verneverdi stusser vi over begrepet legalfredete kulturminner. Her kan det være fint å bruke begrepene automatisk fredet, vedtaksfredet og forskriftsfredet, samt vernet.

Videre kan kapittel 6.5 Lovverk, gjerne flyttes fram i forlengelsen av kapittel 1.5.

2. Rådes historie

Her gis det en kort oversikt over viktige trekk i Rådes utvikling med vekt på forhistorien. Det er lagt ved et kart over registrerte kulturminner og SEFRAK-bygg i kommunen hentet fra den nasjonale kulturminnedatabasen Askeladden. Vi oppfordrer til å hente ut et kart fra 2022, og skrive en kommentar om at det stadig registreres nye kulturminner.

Overskriften i kapittel 2.1. Registrerte *forminner* i Råde, er misvisende. Teksten handler om hvordan kulturminner legges inn i henholdsvis Kulturminnesøk og Askeladden. Det vil være nyttig med en klargjøring av forskjellen mellom de to databasene.

Kapittelet inkluderer bilder av fredete bygninger i kommunen. Et av bildene er av Teltbua. Teltbua er ikke fredet. Ellers savnes det en samlet oversikt over fredete bygninger/kulturmiljø fra nyere tid i kommunen. Dette bør samsvares med informasjon i Askeladden, samt kommende arealplan.

3. Kulturlandskapet

Kapittelet gir en god oversikt over verneverdige kulturmiljø, kulturlandskap og vernede landskap i kommunen. Det ville være nyttig med en klargjøring av hvorfor man har ønsket å ha med naturlandskap og naturdannelser som jettegryter i denne planen. Det er ellers bra at regionalt viktige kulturmiljø og kulturlandskap som vist i temakart i Fylkesplan for Østfold mot 2050, er inkludert i planen.

Under kapittel 3.5. Pilegrimsveien bør overskriften endres til *Pilegrimsleden* som er benevnelsen som brukes i all markedsføring av leden. Se videre til vår uttalelse fra 2019 om Råde kommunes skjøtselsavtale med fylkeskommunen om tilrettelegging av kulturminner. De tilrettelagte lokalitetene bør med i en liste over automatisk fredete kulturminner som er prioritert tilrettelagt for publikum. I tillegg til kulturminnene vi nevnte i vår tidligere uttalelse, bør skiltene på kommunegrensene, i Karlshus, og Tesala kirkested, eventuelt også skiltet i gravfeltet på Breidablikk, inngå i oversikten.

Pilegrimsleden bør, sammen med de tilrettelagte kulturminnene, omtales i forhold til hvordan kommunen arbeider for bruk og formidling av kulturminner. Her kan man vise til kulturminner som ressurs, og hvilke muligheter som ligger i tilrettelegging og formidling, i forbindelse med næring, folkehelse, verdiskaping, identitetsbygging, opplysning, arrangementer etc.

Vi oppfordrer kommunen videre til å lage en oversikt over automatisk fredete kulturminner som kommunen eventuelt har som mål å tilrettelegge fremover.

I handlingsdelen er det viktig at skjøtselsavtalen med fylkeskommunen omtales, og at det i framtidige økonomiplaner settes av ressurser til skjøtsel og eventuelt annet arbeid for å formidle kulturminneområdene som inngår i avtalen.

4. Kulturminner i nyere tid

Innenfor nyere tids historie er planen inndelt i 7 kulturminnetema: Landbruket, Kyst og strandsittermiljø, Ferie og fritidskommunen, Samferdsel og infrastruktur, Tekniske og industrielle kulturminner, Krigsminner og Institusjonsbygninger. I innholdsfortegnelsen er det også satt opp et kapittel for *andre kulturminner*, men dette fins ikke.

Generelt gir kapitlene en god oversikt over viktige kulturhistoriske tema i Råde. Under de fleste tema har kommunen gjort et utvalgt av verneverdige kulturminner som skal bevares. Vi savner en verdivurdering for kulturminnene som er valgt ut, altså hvilke verdier som gjør at kulturminnet vurderes som verneverdig av kommunen. Verdiene deles gjerne inn i kunnskapsverdi, opplevelsesverdi og bruksverdi. Lokal, regional og nasjonal verdi er også faktorer som kan vurderes.

Vi anbefaler at de verneverdige kulturminnene som er valgt ut samles i lister. Listene bør inneholde informasjon som adresse og gnr./bnr. for hvert kulturminne, samt bygningsnummer og eventuelt SEFRAC nummer for verneverdige enkeltbygg. Når kommunen får inn plan- og byggesaker vil dette gjøre det enkelt for saksbehandlere å vurdere om nye tiltak berører utvalgte kulturminner.

Vi anbefaler at det utarbeides kart som viser de utvalgte kulturmiljøenes avgrensing. Når kommunen får inn plan- og byggesaker vil dette gjøre det enkelt for saksbehandlere å vurdere om nye tiltak berører utvalgte kulturmiljøer.

Vi anbefaler at verneverdige kulturminner og kulturmiljøer blir gjort tilgjengelig i kommunens digitale kartløsning. I plan- og byggesaker vil dette gjøre det enkelt for saksbehandlere å vurdere om nye tiltak berører kulturminner og kulturmiljøer. Dette kan også gjøre huseiere og eiendomsutviklere oppmerksomme på verneverdier på egen eiendom, før de sender inn plan- og byggesaker til kommunen.

Flere av kulturminnene og kulturmiljøene som kommunen har valgt ut, er også regionalt viktige. I det videre vil vi spille inn kulturminner som vi anser som regionalt viktige, men som ikke er tatt med i planen.

4.1. Landbruket

Informasjonen er god, men det kunne være fint med noen setninger om hvilke type gårdshus som er i ferd med å forsvinne fra gårdene, slik som bryggerhus, låver etc., og hvilke funksjoner disse bygningene har hatt. I listen over prioriterte kulturminner knyttet til landbruket savner vi Arneberg og Burum.

Burum har et karakteristisk våningshus i empirestil, oppført ca. 1735. Bygningen er et godt eksempel på våningshus av en type det er forholdsvis få igjen av i Østfold. Forlengelsen med bryggerhus i samme stil er også sjelden.

Arneberg er et gårdstun med et toetasjes våningshus i empirestil oppført i 1808, bryggerhus fra tidlig 1800-tall og allé. Arneberg er et godt regionalt eksempel på eldre våningshus på en større gård. Hans Nielsen Hauge holdt møter på gården, og det finnes en takluke som gjorde det mulig for tilhørere i 2. etasje å få med seg talene.

Tomb er med i listen over prioriterte kulturminner knyttet til landbruket. Her vil vi spesifikt peke på kornmagasinet på Tomb som et regionalt viktig kulturminne. Kornmagasinet er blant de største i Østfold og har en særpreget utforming. Tomparken har også stor regional verdi. Dette er en av de best bevarte romantiske parkene med damanlegg i Østfold.

Det bør også komme frem at det fins to fredete bygningsmiljøer innenfor denne kategorien: Kåpegot med fredet bygning fra ca. 1800, og Nøisom som fredet gårdstun med bygninger.

4.2 Kyst og strandsittermiljø

Kapittelet gir ett interessant innblikk i kystmiljøet i Råde. Det er laget en liste over prioriterte kulturmiljø, men denne er svært generell. Inngår eksempelvis noen av de tidstypiske husene til Hvalfangerne fra Saltnes i listen? Hva skal vernes i Vansjø?

4.3 Ferie- og fritidskommune

Kapittelet tar for seg et aspekt ved den kulturhistoriske utviklingen som er viktig for kommunen, hyttetilbud og campingplasser. Det blir imidlertid ikke gjort en drøfting av om noen kulturmiljø/objekter før tas vare på.

4.4. Samferdsel og infrastruktur

Kapittelet er interessant, men kunne ha vært strukturert litt bedre. Det bør komme fram at hultveier er fra tiden før man får kjerre-/kjørevei, og at hultveiløp er automatisk fredet. I listen over prioriterte kulturminner er det flere jernbanerelaterte objekter. Vi anser også selve stasjonsmiljø fra 1878 som regionalt viktig.

4.5. Tekniske og industrielle kulturminner

Dette er et interessant kapittel med flere utvalgte kulturminner.

4.6 Krigsminner

Dette er et godt og interessant kapittel. Her bør det også komme frem at de tre batteriene er fredet.

4.7 Institusjonsbygninger

Kapittelet omfatter skoler og skolebygg, en sparebank, samt bedehus. Det er veldig bra at det er tatt med et eget kapittel om bedehus og utvelgelsen av disse. Dette er en type kulturminner som er på rask vei ut av bruk.

Råde kirke og Tomb kirke er nevnt før i planen, men de bør også omtales her, samt inkluderes i oversikten over prioriterte kulturminner. Råde kirke og kirkegård er fredet, og Tomb kirke fra 1869 er listeført. Her kan man også opplyse om hva det betyr at en kirke er listeført. Dette har vi spilt inn i høringsrunden til arealplanen som er under behandling.

Videre mener vi Råde herredshus er et regionalt viktig kulturminne, jf. vår uttalelse til sentrumsplan for Karlshus. Herredshuset er oppført i 1958, senere utvidet med nordfløy, og har et autentisk interiør. Bygningen er et av få regionale eksempler på herredshus/rådhus som er bygd i etterkrigstiden. Det enkle, originale formspråket er godt ivaretatt. Det er også av stor kulturhistorisk betydning at bygningen fremdeles brukes til sitt opprinnelige formål.

Planens kapittel 5, oppfølging av planen

Kommunen skriver her at: *«Planen skal gi rammer og retningslinjer for bevaring av kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap slik at Råde også i fremtiden kan oppleves med historisk dybde.»* Målet er også at planen skal kunne brukes som plangrunnlag og i kommunens byggesaksbehandling. Planen gir en god oversikt over kulturminnetema og kulturminneverdier i Råde. Uten en utarbeidet handlingsdel, vil planen derimot ikke kunne brukes til formålet. Handlingsdelen må på plass, og det er viktig at denne rulleres sammen med kommunens årlige økonomiplan.

Planens kapittel 6, oppslagsdel og kart

Kapittelet gir en oversikt over begreper og definisjoner. Her kunne det også vært nyttig med en oversikt over økonomiske virkemidler slik som tilskuddsordninger innenfor kulturminnevernet, samt oversikt over fagmiljøer som t.d. gir råd om restaurering av gamle bygninger.

Kommunen har laget en liste over alle SEFRAK-registrerte bygg i kommunen. Det er uklart for oss om denne listen kun er en oversikt, eller om kommunen vurderer alle SEFRAK-bygningene til å ha verneverdi. Dette må avklares i planen.

Kapittelet har også en rekke kartvedlegg der ulike kulturminnetyper og også naturtyper er tatt med. Det er vanskelig å forstå hva man ønsker å vise med kartene, og de er heller ikke knyttet til de ulike kapitlene. Det kan være bedre å ta med kartutsnitt under de ulike temaene, slik som registrerte fornminner i Råde, landskap, kulturmiljøer og pilegrimsleden mm. Alle kart hentet fra Askeladden bør også være oppdaterte.

Innspill fra KIK-rådgiver

Kulturmiljøplanen skal brukes aktivt i plan- og byggesaksbehandlingen. Vi har følgende innspill for at planen skal bli et godt saksbehandlingsverktøy:

- Kommunen har gjort et utvalgt av verneverdige kulturminner som skal bevares. Vi anbefaler at disse samles i en liste. Listene bør inneholde informasjon som adresse og gnr/bnr for hvert kulturminne, samt bygningsnummer og eventuelt SEFRAC nummer for verneverdig enkeltbygg. Dette vil gjøre det enkelt for saksbehandler å vurdere om nye tiltak berører kulturminner når kommunen får inn plan- og byggesaker.
- Kommunen har gjort et utvalgt av verneverdige kulturmiljø. Vi anbefaler at det utarbeides kart som viser kulturmiljøenes avgrensing. Dette vil gjøre det enkelt for saksbehandler å vurdere om nye tiltak berører kulturmiljøer når kommunen får inn plan- og byggesaker.
- Vi anbefaler at verneverdige kulturminner og kulturmiljøer tilgjengeliggjøres digitalt i kommunens kartløsning. Dette vil gjøre det enkelt for saksbehandler å vurdere om nye tiltak berører kulturminner og kulturmiljøer i plan- og byggesaker. Synliggjøring av verneverdige kulturminner og kulturmiljøer i kommunens kartløsning er også viktig for at huseiere og eiendomsutviklere skal bli klar over verneverdier på egen eiendom, før de sender inn plan- og byggesaker til kommunen.
- Kommunen har laget en liste over alle SEFRAC-registrerte bygg i kommunen. Det er uklart for oss om denne listen kun er en oversikt eller om kommunen vurderer alle SEFRAC-bygningene til å ha verneverdi. Dette må avklares i kulturmiljøplanen.
- Vi savner en verdivurdering for kulturminnene som er valgt ut, altså hvilke verdier som gjør at kulturminnet vurderes som verneverdig av kommunen. Verdiene deles gjerne inn i kunnskapsverdi, opplevelsesverdi og bruksverdi. Lokal, regional og nasjonal verdi er også faktorer som kan vurderes.

Innspill fra seksjon for arkeologiske kulturminner

På side 10 under temaet Kulturminnevern ber vi om at Råde kommune ser på hvordan Hvaler kommune har skrevet om temaet i sin kulturminneplan (side 22 og 23). Her er det flere nyttige tips for oppsett og hva som bør nevnes under temaet.

I den siste delen av kulturminneplanen er det en rekke kart der ulike kulturminnetyper og også naturtyper (jettegryter) er tatt med. Dette blir fort et sammensurium av kart som ikke er så informative. Det kan være bedre å ta med kartutsnitt under de ulike temaene slik som registrerte fornminner i Råde, landskap, kulturmiljøer og pilegrimsleden.

Kommunal saksbehandling

Gode samarbeidsrutiner på tvers av enheter og fagmiljøer gjennom etablerte møtearenaer vil være viktig i dette arbeidet. Målet bør være å gjøre kunnskap om byens kulturarv og arkitektur lett tilgjengelig, og inspirerer til innsats blant befolkningen og ansatte. Å styrke Råde kommunes omdømme som et attraktivt sted med stolte tradisjoner.

Konklusjon

Fagmyndighet for kulturminnevern i Viken fylkeskommunes vil sterkt anbefale Råde kommune om å oppdatere og inkludere en handlingsdel i planarbeidet, og deretter sende kommunedelplan for Kulturminner i Råde 2022 - 2037 ut på 2. gangs offentlig ettersyn.

Fylkeskommunen stiller gjerne i dialog dersom kommunen ønsker det.

Vennlig hilsen

Christine Stene

Seniorrådgiver

Medsaksbehandlere:

Kulturarv: Linda Nordeide og Ida C. Wendel

Seksjon for arkeologiske kulturminner: Kristine Beate Johansen

KIK-rådgiver: Tora Flovik Aune

Kopi til:

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN

STATENS VEGVESEN LILLEHAMMER KONTORSTED

Statens vegvesen

RÅDE KOMMUNE
Skråtorpveien 2A

1640 RÅDE

Behandlende enhet:
Transport og samfunn

Saksbehandler/telefon:
Jan Antonsen / 69243554

Vår referanse:
22/126342-4

Deres referanse:
18/49 - 23//
RAKRSK

Vår dato:
15.09.2022

Merknader – høring og offentlig ettersyn – forslag til kommunedelplan for kulturminner – Råde kommune

Vi viser til kommunens brev av 16. juni 2022.

Bakgrunn

Råde kommune har laget et forslag til kommunedelplan for kulturminner i Råde kommune 2022–2037. Kommunen skriver at «formålet med planen er å styrke kommunens kunnskapsgrunnlag om kulturminner og sikre en effektiv, langsiktig og forutsigbar forvaltning av kulturminner i Råde. Planen skal fungere som et styringsverktøy i planlegging og saksbehandling som berører kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap.»

Opprinnelig var høringsfristen fastsatt til 16. august 2022, men ble utsatt til 16. september 2022, jf. kommunens brev av 7. juli 2022.

Statens vegvesens ansvar

Statens vegvesen er vegeier med ansvar for å planlegge, utvikle, drifte og vedlikeholde riksvegene. Statens vegvesen har også et sektoransvar for trafiksikkerhet, kollektivtransport, gange, sykkel, universell utforming og for å redusere miljøbelastningen fra vegtrafikk.

Uttalelse

Samferdsel og infrastruktur

I kapittel 4.4 i forslag til kommunedelplan omtales prioriterte kulturminner knyttet til samferdsel og infrastruktur. Vi kjenner ikke disse godt nok til å kunne gi relevante kommentarer.

Postadresse
Statens vegvesen
Transport og samfunn
Postboks 1010 Nordre Ål
2605 LILLEHAMMER

Telefon: 22 07 30 00
firmapost@vegvesen.no
Org.nr: 971032081

Kontoradresse
Skoggata 19
1530 MOSS

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Fakturamottak DFØ
Postboks 4710 Torgarden
7468 Trondheim

Statens vegvesen utga i 2002 [nasjonal verneplan for veger, bruer og vegrelaterte kulturminner](#). Det er valgt ut typiske vegminner som viser trekk i veghistorien som har hatt betydning i store deler av landet, samt vegminner som gjenspeiler regionale trekk. Ingen av disse vegminnene finnes i Råde kommune.

Alleer og trær

I forslag til kommunedelplan kapittel 3.4 omtales alleer og trær. Disse konkretiseres ikke videre med unntak av Råde-eika som omtales kort.

Statens vegvesen utarbeidet i 2009 en rapport om «alleer og trerekker i Østfold fylke». Rapporten omtaler fem alleer i Råde:

- Fv. 1076 Ovenveien, Fuglevik (nordre Fuglevik gård)
- Fv. 1076 Ovenveien, Fuglevik
- Fv. 116 Berg–Tomb, Hauga
- Fv. 116 Berg
- Rv. 110 Karlshus

Seinere ga Statens vegvesen (2018) ut en revidert rapport om «prioriterte alleer og trerekker i Østfold» hvor de ovennevnte strekningene ikke inngår.

Statens vegvesen Transport og samfunn
Med hilsen

Anders O. T. Hagerup
seksjonssjef

Jan Antonsen
sjefingeniør

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Kopi
STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN, Postboks 325, 1502 MOSS
VIKEN FYLKESKOMMUNE, Postboks 220, 1702 SARPSBORG

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Vår dato:

19.09.2022

Vår ref:

2019/14400

Deres dato:

16.06.2022

Deres ref:

2018/49

Råde kommune
Skråtorpveien 2A
1640 RÅDE

Saksbehandler, innvalgstelefon

Torgeir Fagersand, 69247593

Råde - Uttalelse til høring av kommunedelplan for kulturminner 2022 - 2037

Vi viser til brev datert 16. juni 2022 med høring av kommunedelplan for kulturminner 2022 – 2037 i Råde kommune.

Bakgrunn

Det fremgår at formålet med planen er å styrke kommunens kunnskapsgrunnlag om kulturminner og sikre en videre forvaltning av disse. Planen skal fungere som et styringsverktøy i planlegging og saksbehandling som berører kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap.

Statsforvalterens rolle

Vi skal bidra til at planer ivaretar nasjonale og vesentlige regionale interesser innen landbruk, klima og miljøvern, folkehelse, barn og unges interesser, samfunnssikkerhet og gravplasser. Statsforvalteren skal arbeide for at Stortingets og regjeringens vedtak, mål og retningslinjer innen våre ansvarsområder blir fulgt opp i kommunale planer. Kommunen er planmyndighet og har ansvaret for at plan- og bygningslovens formelle krav til innhold og planprosess oppfylles i planarbeidet.

Vurdering/konklusjon

Vi har vurdert planforslaget ut fra regionale og nasjonale hensyn innenfor våre ansvarsområder. Basert på oversendt informasjon har vi ingen konkrete merknader til planforslaget.

Vi ber om å få tilsendt vedtaket i saken og eventuelt godkjent kommunedelplan.

Med hilsen

Carl Henrik Jensen
seniorrådgiver

Torgeir Fagersand
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Viken fylkeskommune

Postboks 220

1702

SARPSBORG